

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

B.A. Xolikov

2024-yil

Ro'yxatga olindi: № BD-60320100-1.11.1

2024- yil "11" NOYABR

MEDIA TILI VA USLUBI

FANING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:

300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot

Ta'lim sohasi:

320 000 – Jurnalistika va axborot

Ta'lim yo'nalishi:

60320100– Jurnalistika (xalqaro jurnalistika)

Samarqand-2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
MTVU1104	2024-2025	2	4
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek	4	
Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Jami
		Mustaqil ta'lim (soat)	yuklama (soat)
1	Media tili va uslubi	60	120
<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda O'zbekiston hamda jahon jurnalistikasi va ommaviy kommunikatsiyasimediolingvistik yuzasidan nazariy tushunchalar hosil qilish, mazkur fanning mazmun va mohiyatini anglatish, jahon jurnalistikasining sistemasidagi korporatsiyalar, media-biznes kabi realiyalarni tushuntirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – talabalarga jurnalist kasbi va uning boshqa kasblar bilan aloqadorligi, jurnalistika va OK sohasida kadrlarni tayyorlash tizimi, jurnalistik faoliyat jarayonida qonuniy talablar asosida ish olib borish, multimediya, jurnalistika va OK ta'limi, nazariyasi, tizimi, iqtisodiy voqeligi, jurnalist odobiga qo'yiladigan talablar haqida tasavvur berishdan iborat.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlar)</p> <p>III.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu: Media tili tilshunoslikning o'rganilish ob'ekti sifatida. Media va tilshunoslik tushunchalariga sharh.</p> <p>2-mavzu: Mediadiskurs kommunikativ hodisa sifatida. Media va munosabat, muhokama uyg'unligi.</p> <p>3-mavzu: Mediamakonda tilning shakllanish xususiyatlari. Media va muhit, ijtimoiy tadrij olami.</p> <p>4-mavzu: Media tilining kommunikativ-uslubiy belgilari. Medialingvistik axborot yetkazish.</p> <p>5-mavzu: Mediamatn ommaviy kommunikatsiya vositasi sifatida. Matn ommaviy kommunikatsiyada verbal aloqaning asosiy shakli sifatida. Media va yozma matn birligi.</p> <p>6-mavzu: Jurnalistik matnning asosiy belgilari. Jurnalistik matnning pragmatik aspekti.</p> <p>7-mavzu: Mediamakonda til mentalligi.</p> <p>8-mavzu: Mediamakonda matbuot tilining zamonaviy tendensiyalari.</p> <p>9-mavzu: Gazeta tili va uslubi. Gazeta tilining janr xususiyatlari.</p> <p>10-mavzu: Elektron media tilining lingvistik xususiyatlari.</p> <p>11-mavzu: Zamonaviy televediniye tili va uslubi</p> <p>12-mavzu: Zamonaviy radio tilining xususiyatlari.</p>			
2			

<p>11-mavzu: Internet tili va uslubi.</p> <p>12-mavzu: Internet tilining umumiy tamoyillari.</p> <p>15-mavzu: “Til”, “nutq”, “madaniyat” tushunchalari talqini va ular orasidagi o‘zaro bog‘liqlik</p> <p>Mazkur ro‘yxatdagi mavzulardan ma’ruza mashg‘ulotlari yangi pedagogik texnologiyalar, yangi o‘quv metodlari asosida olib boriladi.</p>	<p>III. Amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar</p> <p>Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Media tili tilshunoslikning o‘rganilish obyekti sifatida. 2. Mediadiskurs kommunikativ hodisa sifatida. 3. Mediamakonda tilning shakllanish xususiyatlar. 4. Media tilining kommunikativ-uslubiy belgilari. Medialingvistik axborot yetkazish. 5. Mediamatn ommaviy kommunikatsiya vositasi sifatida. Matn ommaviy kommunikatsiyada verbal aloqaning asosiy shakli sifatida. Media va yozma matn birligi. 6. Jurnalistik matnning asosiy belgilari. Jurnalistik matnning pragmatik aspekti. 7. Mediamakonda til mentalligi. 8. Mediamakonda matbuot tilining zamonaviy tendensiyalari. 9. Gazeta tili va uslubi. Gazeta tilining janr xususiyatlari. 10. Elektron media tilining lingvistik xususiyatlari. 11. Zamonaviy televediniye tili va uslubi 12. Zamonaviy radio tilining xususiyatlari. 13. Internet tili va uslubi. 14. Internet tilining umumiy tamoyillari. 15. “Til”, “nutq”, “madaniyat” tushunchalari talqini va ular orasidagi o‘zaro bog‘liqlik <p>Mazkur ro‘yxatdagi mavzular amaliy mashg‘ulotlarda yangi pedagogik texnologiyalar, yangi o‘quv metodlari asosida olib boriladi.</p>
	<p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jurnalistikaning nazariy asoslari. 2. Gazeta va jurnalning paydo bo'lish tarixi. 3. Jurnalistikaning asosiy omillari, jurnalistikada demokratiya, pluralizm, dialog, monolog. 4. Jurnalistikada kompromiss, konsensus, senzura masalalarini kuzatish. 5. Ommaviy axborotning tabiati, mohiyati, madaniy-tashkiliy vazifalari.

6.	Xolislik va haqiqiylik jurnalistikaning asosiy prinsiplari sifatida.
7.	Jurnalistikaning ijtimoiy institut sifatidagi xususiyatlari.
8.	Jamoatchilik fikrini shakllantirishning mexanizmlari.
9.	Jurnalistikada voqelikni anglash metodlari: kuzatuv, intervyu, eksperiment.
10.	OAV tizimi. Jurnalistika samaradorligi ko'rsatkichlari.
11.	Davriy nashrlar, telekanallar, radiostansiyalarning asosiy tipologik guruhlari.
12.	Istalgan OAVning tipologik xususiyatlarini ko'rsating.
13.	Jurnalistik materialning janriga ko'ra material yig'ishning o'ziga xosliklari.
14.	Bugungi kun jurnalistikasida janrlarning qo'shilib yoki kamnamo bo'lib ketishi, janr talablarining susayishi.
15.	Axborot manbalari yuzasidan jurnalistik materiallarni tahlil qiling.
16.	Fakt—jurnalistik materialning asosi.
17.	Sarlavhaning ahamiyati va funksiyasi. Lidlar.
18.	Jurnalistik materialning semantika va pragmatikasi.
19.	Informatsion janrlarning o'ziga xos xususiyatlari.
20.	“Yumshoq yangilik”, “Keskin xabar” ta'riflari
21.	Intervyu dramaturgiyasi.
22.	Biror media materialini janrga ko'ra tahlil qiling, kamchilik va yutuqlarini ko'rsating.
23.	Broadsheet gazetasi jahan matbuotidagi o'rni (ixtiyoriy tanlangan gazeta misolida).
24.	Tabloid nashrining paydo bo'lishi va rivojlanishi (ixtiyoriy tanlangan gazeta misolida).
25.	“The Times”, “The Guardian” misolida gazeta tahririyatlari tuzilishi.
26.	Xususiy radio va telekanallarning paydo bo'lishi va rivojlanishi (ixtiyoriy tanlangan kanal misolida).
27.	On-Line jurnalistikasi – yangi tendensiyalar.
28.	OAV boshqaruvi tizimida yangi tuzilma – mediakorporatsiyalar.
29.	Dunyoda axborot almashtiruvchi yuzasidan amalga oshirilgan jarayonlar haqida fikrlaringizni bayon eting.
30.	Jurnalistik tajribada xabar olish bo'yicha eng ko'p yuzaga keladigan qiyinchiliklarni o'rganing.
31.	Yangiliklarda ochiqlik, to'g'rilik, soddalik prinsiplarini saqlash masalalari
32.	Jurnalistik ahloq masalalari bo'yicha AQSh, Yevropa va O'zbekiston tajribalari.
33.	Xabar yozish texnikalari bo'yicha yangiliklarni tahlil qiling.
34.	Informatsion janrlarda kirish turlari
35.	Reportaj turlari. Real reportaj olish.

36.	Kishilararo, jamiyatlararo va ommaviy kommunikatsiya tushunchalarini sharhlang. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanib, referatlar taqdimotlar asosida qabul qilinadi.
	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • matbuot, OK va jamiyatning o'zaro munosabati; • – axborot – jurnalistikaning asosiy qurolli, vositasi ekanligi; • – “Media tili va uslubi” tushunchasining asosiy, tayanch tushuncha ekanligi; • – OAVda universallik va ixtisoslashuv, ommaviy nashrlar, soha va tarmoq nashrlari, maxsus nashrlar <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi;(bilim)</i> • – jurnalistikaning harakat kuchlari va ularning o'zaro munosabatlarini; • – OAV tahririyatlari, axborot agentliklari, axborot xizmatlari, reklama tashkilotlari va boshqa muassasalarni; • – jahon jurnalistikasi va OK taraqqiyotining asosiy omillari va istiqbolini; • – OAV vazifalari va o'zaro ta'siri haqidagi ma'lumotlarni; • – jamoatchilik va OAVning o'zaro munosabatini <i>bilishi va ulardan foydalanish;(ko'nikma)</i> • – jahon jurnalistikasi va OKning tarixiy taraqqiyotiga oid asosiy prinsiplardan foydalanish; • – OAV va OK nazariyasi va sistemasi to'g'risidagi bilimlarni amaliyotda qo'llay olish; • – nazariy va amaliy bilimlarni o'z faoliyatlarida qo'llash; • – OAV va OK sistemasiga axborot va kommunikativ texnologiyalarning ta'siri bo'yicha ko'nikmalariga(malakalariga) ega bo'lishi kerak.
3	
	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
4	
5	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida</p>

	<p>mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p> <p>Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. М.Тешабаева, Г.Х.Бакиева, М.И.Исроилов, Л.И.Тошмухамедова, М.Ч.Нуритдинова. Медиалингвистика ва тахрир III жилд. Тошкент: «Ўзбекистон» НМИУ, 2019. - 552 б. 2. Т.Қозоқбойев. Журналистика асослари. О'қув қўлланма. "Musiqqa" nashriyoti, Toshkent 2007. 3. Медиа-маркетинг ва менеджмент IV жилд. Тошкент: "O'zbekiston" 2019. 4. М.Худойқулов. Журналистикка кириш. О'қув қўлланма. Toshkent 2005. <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. – 29 b. 2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizning mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. – 485 b. 3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: O'zbekiston, 2017. – 103 b. 4. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017. 5. Mo'minov F.A. Jurnalistika ijtimoiy institut sifatida. – T., 1998. <p>Axborot manbalari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.mediasprut.ru/media/media.shtml 2. http://journalism.narod.ru/ 3. http://www.library.cjes.ru/online/ 4. http://www.infohome-altai.ru/node/143 5. http://home.about.com/newsissues/
6	
7	<p>Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2024-yil “ ” _____ dagi “ ” -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.</p> <p>Fan/modul uchun mas'ullar: N.S.Sadinova - SamDChTI, “O'zbek tili va adabiyoti” kafedrasi katta o'qituvchisi, PhD. G.Y.Holikulova - SamDChTI, “O'zbek tili va adabiyoti” kafedrasi o'qituvchisi.</p> <p>Taqirizchilar: B.N.Turniyozov -SamDChTI, “O'zbek tili va adabiyoti” kafedrasi dotsenti, f.f.d. F.I.Toshev - “Zarafshon” gazetasi bosh muharriri.</p>
8	
9	